

Kampskrift om børn og skærme opfordrer til fredsaf tale

”Stop udskamningen af skærme. Nuancer, tak. Besindelse.” Sådan kunne man nedkoge forfatterens fredsappel i bogen *Den store skærmkamp*. I den aktuelle debat om børn og skærme, tyder intet dog på, at missionen lykkes. Til gengæld åbenbarer bogen en skræmmende afstand mellem fløjene i den forskning, som ellers skulle kvalificere voksnes pædagogiske skærm-handlinger på næste generations vegne

TEKST: ASLAK GOTTLIEB,
FREELANCE- OG SKOLESKRIBENT

Som ’far og forsker’ har Andreas Lieberoth (ph.d. i psykologi) skrevet en læseværdig bog om den forskningsbaserede evidens for massive påstande i den offentlige debat om *skærmens* negative indflydelse på børn og unges trivsel. Eller rettere sagt: Den manglende evidens. For bogens væsentligste ærinde er netop at bringe forskningsbaseret viden ind i *den store skærmkamp*, som den raser aktuelt i tiden. Effekten af nye medier

og teknologi på yngre generationers trivsel og dannelse synes evig aktuel. Fra min egen barndom husker jeg bizarre påstande som, at man fik firkantede øjne af at se for meget tv. I det hele taget betragtede en pædagogisk elite dengang tv som et underlødigt medie. Lykkes det i dag samme elitære forældresegment at eksponere deres poder for lødigt indhold fra DR (eller *Mumitroldene* på DVD, som Lieberoth skælmsk ironiserer), er det en skalp man kan fejre med et opslag på Instagram.

Romantiske marmeladereklamer

Selvom Lieberoth indleder bogen med en advarsel om flere indledende kapitlers metodenørderi, skriver han også både

malende og bramfrit. Sin egen fynske barndom fremmaner han for læserens indre blik som scener med fri udendørsleg, Duploklodser og Playmobil. Læg hertil eftermiddage hos mormor og ”glimt af romantiske marmeladereklamer”. Bare rolig. Bogen er ikke et familiealbum og løftet om en grundig metodisk gennemgang af forskningen på området holder stik. Jeg får klart størst udbytte af bogen, når Lieberoth skriver som den pædagogisk-psykologiske forsker, han er. Faderlige råd om voksenrollen giver mig selvhjælpskramper. Generiske onelinere som ”Lad være med at dømme dig selv for hårdt. Men tænk alligevel over, hvilket forbillede du er, og hvilke stunder du skaber,” kunne forfatteren for min skyld have gemt til *Go’ morgen Danmark*. Og når semantikken momentvis kammer over i påtaget karlekammertoner, føler jeg mig henvist til sociale medieplatforme. Varierende bøjninger af grundstammen *idiot* eller gloser som *mundlort* og *fuck* giver subtilt bogen karakter af kampskrift og kommer i passager til at stå i vejen for dens appel om at slutte fred i *den store skærmkamp*.

Ingen uenige forskerkolleger, debattører eller politikere skammes dog ud med navns nævnelse. Der skal man have læst fx Imran Rashids bog *SLUK*, som i 2017 virkelig satte strøm til skærmskrækken i offentligheden for at gætte, hvem en af spillerne på det modsatte hold kunne være. Eller aktuelt gå på netmediet *Altinget*, hvor bogen har sat ringe i vandet, som tydeligt viser de ikke ret konstruktive skel mellem akademiske optimister og pessimister i skærmdebatten.

Den akademiske fejde

Som far hepper jeg på Lieberoths optimistiske forskerhold, som plæderer for den autoritative pædagogiske tilgang (den, der sætter grænser, men forklarer og foretrækker positiv bekræftelse som ros i stedet for skældud), fremfor den

”Bogens væsentligste ærinde er netop at bringe forskningsbaseret viden ind i den store skærmkamp, som den raser aktuelt i tiden. Effekten af nye medier og teknologi på yngre generationers trivsel og dannelse synes evig aktuel.”

autoritære konsekvenspædagogik (”gør, som jeg siger!”). Præmissen er altså ikke jubeloptimistisk eller Laissez-faire (undgå konsekvenser: ”lad nu barnet”). Selv deklarerer Lieberoth sig som mere realist end modspillerne. For en ikke-forskende far er det virkelig svært at vurdere. Efter i første omgang at have læst bogen med henvisninger til 182 saglige kilder, var jeg overbevist optimist. Men efterfølgende research på netop *Altinget*, hvor pessimistiske forskerindlæg henviser til akademiske kontrakilder, bragte mig igen i tvivl om kerne-spørgsmålet: Hvordan kan skærme siges eventuelt at have negativ effekt på børn og unges trivsel?

Når jeg alligevel ender på Lieberoths hold, er det blandt andet, fordi han behandler spørgsmålet med større pragmatisme og nysgerrighed end modspillerne. Ja, undskyld min tabloidisering af stoffet: Men ingen steder som i akademiske kredse oplever jeg, *hvor* giftige og drabeligt debatter kan udspille sig. Hvor skinger tonen kan blive. Og netop pessimistholdet er kendetegnet ved skingre dommedagsprædikener og slut-slukforbudsretorik, som statsministeren for nylig samlede op. Fra Folketingets talerstol hev hun en smartphone frem og erklærede, at den er farligere for vores børn end at færdes i trafikken. Det lyder næsten som opskriften på, hvordan man i moderne tid regerer med frygt.

Konstruktivt modsvar

Lieberoth formår at overbevise mig om, at skærme i sig selv ikke er farlige. Ikke kun gennem sin metodiske gennemgang af det omfattende kildeapparat. Men også gennem en velargumenteret etos, der kan koges ned til en suppeterning, udtrykt gennem et af bogens klarsynede citater: ”Det digitale liv væver sig ind i,

hvad vi gør, og hvordan vi tænker. Det fylder i hverdagen, så det berører os. Ingen tvivl om det. Forandrer os endda. Men der er ikke gode beviser for, at vi digitale generationer tager skade af teknologi, sammenlignet med alt muligt andet. Navnlig fordi skærme og tiden på dem er for snævre begreber til rigtigt at give psykologisk forståelse for, hvad der foregår.”

Lieberoth erkender, at teknologien har stor effekt på vores liv. Men efterlyser nuancer og ikke mindst proportioner i debatten, inden der bliver grebet til politiske forbud og udskamning af skærmbrug generelt. Til det formål opstiller han BKI-modellen. Bruger – Kontekst – Indhold. Modellen er ment som et konstruktivt modsvar til bare at slukke for det hele. Modellen behøver egentlig ikke det omfattende kildeapparat for at overbevise mig. Den tilsiger, at vi som voksne over for børn skal kigge på den enkelte bruger – altså *barnet* og ikke fx ”en generation af digitale junkier”. Dernæst er det vigtigt at forstå konteksten. Er situationen fx i skolen, og er der tale om en opgave, der skal løses, en test der skal gennemføres eller et frikvarter med behov for fysisk aktivitet? Endelig er det afgørende at tage stilling til indholdet. Er det på YouTube videovejledninger i at strikke eller radikaliserende politiske demagoger, barnet følger? Eller er det i gaming-universet et sexistisk skydespil eller kollaborativ opgaveløsning i *Minecraft*, teenageren dyrker? Det lyder næsten som en no-brainer, men så behøvede man jo ikke at læse bogen. Det vil jeg nu alligevel anbefale, at man gør, alene fordi mainstreammedierne giver alt for lidt plads til medieoptimisternes argumenter i en af tidens mest omfattende debatter om næste generations læring og dannelse. ♦

Titel:

Den store skærmkamp

Forfatter:

Andreas Lieberoth

Sidetæl:

264

Pris:

279,00 kr. (trykt udgave)

Forlag:

**Dansk Psykologisk Forlag
2023**